

ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

Кафедра менеджменту

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою ДТЕУ

(пост. п. 6 від «29» 06 2023 р.)

Ректор

Анатолій МАЗАРАКІ

КРОСКУЛЬТУНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ /
CROSS-CULTURAL MANAGEMENT

ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY

Київ 2023

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу ДТЕУ
заборонено**

Автор: Кандагура К.С., канд. держ. упр., доцент

Програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри менеджменту 10 квітня 2023 р., протокол № 11.

Програму розглянуто та затверджено на засіданні вченої ради факультету економіки, менеджменту та психології 17 травня 2023 р., протокол № 4.

Рецензенти:

Бай С.І., д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту

Горпинич О.В., канд. філософ. наук, доцент

Яцишина К.В., канд. екон. наук, начальник відділу по роботі з місцевими громадами та органами влади департамент земельних відносин та взаємодії з громадами НАФТОГАЗ України

**КРОСКУЛЬТУРНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ /
CROSS-CULTURAL MANAGEMENT**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

ВСТУП

Програму дисципліни «**Кроскультурний менеджмент**» призначена для студентів другого рівня вищої освіти, галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 054 «Соціологія», освітньо-професійної програми «Діджитал соціологія».

Програму підготовлено відповідно до Стандарту вищої освіти України із зазначеної спеціальності та відповідної освітньо-професійної програми підготовки магістрів ДТЕУ.

Програма відображає суть та головні складові частини сучасного кроскультурного менеджменту, передбачає набуття теоретичних знань та практичних навичок з основних закономірностей професійної діяльності в умовах культурного різноманіття, а також з ефективного управління у період глобалізації. Програма охоплює всі змістовні моделі, визначені програмою. Дисципліна передбачає набуття теоретичних знань та практичних навичок з кроскультурного менеджменту.

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни як вибіркової компоненти освітньої програми.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Кроскультурний менеджмент» є формування у майбутніх фахівців комплексу теоретичних знань і практичних навичок щодо підвищення ефективності управління шляхом врахування і використання національно-культурних особливостей поведінки співробітників і партнерів, а також особливостей країн, у яких здійснюється їхній бізнес; ознайомлення з особливостями ділових культур країн світу, типології культур і формування умінь кроскультурної взаємодії для створення командної ділової культури; подолання кроскультурних й етнічних протиріч на всіх етапах і на всіх рівнях роботи із колегами, клієнтами, постачальниками тощо; підсилення адаптивних механізмів інтегрування в міжкультурне середовище; розвитку особистого професійного досвіду за рахунок його збагачення елементами інших професійних культур.

Завданням викладання дисципліни є теоретична та практична підготовка студентів з питань: теоретичних аспектів кроскультурного менеджменту, мети, предмету та методів дослідження; методичних підходів щодо розподілу типів культур та їх основних моделей, вміння визначати типологію культур та позиціонування вітчизняної культури в існуючій типології; перспектив розвитку менеджменту у монохромних і поліхромних культурах; сутності і послідовності проведення переговорів та вплив культурних особливостей на стиль ведення переговорів, техніку презентації та роль та значення бізнес-кореспонденції у діловому багатокультурному середовищі; формування теоретичних знань та практичних навичок щодо запобігання або мінімізації кроскультурного конфлікту, вміння діагностувати джерела кроскультурних конфліктів; теоретичних та практичних аспектів визначення ролі, значення та функції організаційної культури в контексті кроскультурного менеджменту, основних елементів та факторів організаційної культури; принципів застосування корпоративної етики, вербальних та невербальних комунікацій, визначення симптомів, причин, фаз та шляхів подолання кроскультурного шоку.

Предметом вивчення дисципліни є управління відносинами, що виникають на межі вітчизняних і зарубіжних організаційних культур, вивчення причин міжкультурних конфліктів і їх нейтралізація, пошук і застосування закономірностей, що притаманні управлінню підприємством в національній та міжнародній діловій культурі.

Методика вивчення дисципліни базується на єдності лекцій та практичних / семінарських занять з застосуванням інтерактивних методів навчання, що передбачають вирішення типових управлінських завдань, виконання ситуаційних вправ, підготовку презентацій, а також самостійну та індивідуальну роботу студентів.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ВИБІРКОВОЇ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- напрямки взаємодії з іншими культурами;
- тенденції розвитку кроскультурного менеджменту у світі;
- основні тенденції розвитку кроскультурного управління;
- рівні культурного програмування та типових реакцій на незнайомі культури;
- аспекти культурної та ціннісної орієнтації суспільства;

- класифікацію культур;
- культурні відмінності та проблеми міжкультурного спілкування в організаціях;
- специфіку повідомлень у різних культурах;
- взаємозв'язок організаційної та національної культури;
- принципи формування ефективної організаційної культури з урахуванням кроскультурних розбіжностей у різних культурах;
- діджитал технології у кроскультурному управлінні;
- значення лідерства у різних культурах;
- особливості лідерства в міжкультурному діловому оточенні;
- різновиди проблем кроскультурного спілкування.

Вивчення дисципліни передбачає надбання таких *спеціальних професійних компетентностей*:

- використання відмінностей культур у практиці кроскультурного бізнес-спілкування;
- вміння застосовувати кроскультурний менеджмент у роботі організацій;
- вміння виділяти загальні та відмінні риси у різних моделях культур;
- використовувати відмінності культур у практиці кроскультурного бізнес-спілкування
- оволодіння методами проведення переговорів з урахуванням культурних розходжень;
- вміння застосовувати відповідну техніку представлення інформації у відповідності до культури бізнес-партнерів
- вміння ідентифікувати особливості корпоративної культури в контексті кроскультурного менеджменту
- навички визначення очікувань співробітника від роботи;
- вміння ідентифікувати найбільш вагомі характеристики лідера у полікультурному колективі;
- вміння розробляти різні мотиваційні програми у кроскультурному середовищі;
- навички ідентифікації особливостей мотивування в полікультурних колективах
- вміння діагностувати джерела кроскультурних конфліктів та ідентифікувати їх причини;
- оволодіння діджитал-методами управління організаційними конфліктами в полікультурних організаціях.
- вміння визначати симптоми, причини, фази та шляхи подолання кроскультурного шоку.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Кроскультурний менеджмент» як обов'язкова компонента освітньої програми, забезпечує оволодіння студентами загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за відповідною освітньо-професійною програмою:

✓ *Діджитал соціологія (ОС магістр)*

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
ЗК01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	1, 2, 4, 6, 8
ЗК02	Здатність працювати автономно.	5, 6, 7, 9
ЗК03	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).	1, 3, 5, 7, 8, 10
ЗК04	Здатність працювати в міжнародному контексті.	2, 3, 5, 6, 7, 8
ЗК05	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт	1, 5, 6
ЗК06	Здатність приймати обґрунтовані рішення.	1, 2, 3, 5, 6, 7, 8
<i>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності за освітньою програмою</i>		
СК01	Здатність аналізувати соціальні явища і процеси.	2, 3, 5, 6, 7, 8
СК02	Здатність виявляти, діагностувати та інтерпретувати соціальні проблеми українського суспільства та світової спільноти.	1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10
СК03	Здатність проектувати і виконувати соціологічні дослідження, розробляти й обґрунтовувати їхню методологію.	1, 5
СК04	Здатність збирати та аналізувати емпіричні дані з використанням сучасних методів соціологічних досліджень.	1, 2, 3
СК05	Здатність обговорювати результати соціологічних досліджень та проектів українською та іноземною мовами.	3, 5, 6, 7
СК07	Здатність розробляти та оцінювати соціальні	3, 5, 6, 7, 9

	проекти і програми. <i>Здійснювати їх ефективний менеджмент.</i>	
СК08	Здатність співпрацювати з європейськими та євроатлантичними інституціями.	2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10
СК10	<i>Здатність критично осмислювати вплив цифрових технологій на суспільні зміни.</i>	3, 4, 6
СК12	<i>Здатність до використання інформаційно-комунікаційних технологій, сучасних методів і моделей інформаційної безпеки</i>	4, 5, 6, 7
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
ПР01	Аналізувати соціальні явища і процеси, використовуючи емпіричні дані та сучасні концепції і теорії соціології.	2, 4, 6, 7
ПР02	Здійснювати діагностику та інтерпретацію соціальних проблем українського суспільства та світової спільноти, причини їхнього виникнення та наслідки.	4, 5, 7
ПР03	Розробляти і реалізовувати соціальні та міждисциплінарні проекти з урахуванням соціальних, економічних, правових, екологічних та інших аспектів суспільного життя.	4, 6, 8
ПР04	Застосовувати наукові знання, соціологічні та статистичні методи, цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язування складних задач соціології та суміжних галузей знань.	1, 5, 6
ПР06	Вільно спілкуватись усно і письмово українською мовою та однією з іноземних мов при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій у сфері соціології та суміжних наук у тому числі в контексті співпраці з європейськими та євроатлантичними інституціями.	4, 5
ПР08	Зрозуміло і недвозначно доносити знання, власні висновки та аргументацію з питань соціології та суміжних галузей знань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.	4, 5, 7
ПР10	<i>Використовувати результати самостійного пошуку, аналізу та синтезу інформації з різних джерел для ефективного вирішення спеціалізованих задач професійної діяльності.</i>	2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Сутність, мета, предмет та еволюція кроскультурного менеджменту

Сучасні тенденції розвитку міжнародного бізнесу. Глобалізація економіки і розширення міжнародного ділового співробітництва. Глобальний бізнес: взаємопроникнення і синергія культур.

Сутність, мета та роль кроскультурного менеджменту. Еволюція уявлень про кроскультурний менеджмент: від управління культурними відмінностями до когнітивного менеджменту в умовах глобалізації світової економіки.

Основні принципи реалізації національних концепцій кроскультурного менеджменту в умовах міжнародної економічної діяльності. Основні напрямки та актуальні проблеми кроскультурного менеджменту.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1 [с.12-36], 3 [10-17], 4 [16-42], 5 [с.8-24].

Додатковий: 2 [с.14-24], 5 [с.7-23].

Інтернет-джерела: 1-7.

Тема 2. Концепція ділової культури в міжнародній системі координат

Визначення культур та рівнів культурного програмування. Поняття ділової культури, її елементи. Рівні культури: глобальний, кластерний, національний, корпоративний. Неоднорідність культурного простору: домінуюча культура, субкультури і контркультури. Змінні національної ділової культури і їх порівняльний аналіз в ділових культурах різних країн. Фактори, що впливають на формування національної культури.

Відмінності в підходах до вивчення культури: культурні універсали і системи цінностей в залежності від національної приналежності і типу особистості (Д. Мердок, Дж. Рокіч, Г. Оллпорт, Ф. Вернон, Г. Ліндзі). Система цінностей як детермінанта поведінки. Вірування і ціннісні орієнтації як основа кроскультурних зіставлень (С. Іошімурі, У. Нойман). Соціальні орієнтації та їх вплив на відмінність національних культур (Г. Лейн, Дж. Дістефано). Параметри впливу на ділову культуру: фактори бізнес-оточення (системний підхід Дж. Міллера) і національно-етнічний чинник у ділових культурах.

Проблеми та можливості синергії національних культур (теорія «Z» по У. Оучі). Культурні контрасти в системах цінностей націй (на прикладі американської, японської та арабської культур).

Список рекомендованих джерел:

Основний 1 [с.22-56], 2 [с.24-56], 3 [20-47], 4 [36-52], 5 [с.18-32].

Додатковий 2 [с.14-45], 3 [с.23-56], 5 [с.21-43].

Інтернет-джерела: 1-7.

Тема 3. Типи культур в кроскультурному менеджменті

Моделі кроскультурної поведінки в бізнесі і типи національних ділових культур. Принципи еволюційного підходу (Т. Парсон і Е. Шіллз). Параметри ділової культури: ставлення до часу, ставлення до природи, міжособистісні відносини, ставлення до інформації, ставлення до влади. Концепція національно-культурних відмінностей Г. Хофстеде: колективізм і індивідуалізм, висока і низька дистанції влади, мужність і жіночність, уникнення непорозумінь. Концепції культури в організаційних дослідженнях Ф. Тромпенаарса, Е. Хола, Е. Шейна, Р. Льюїса.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1 [с.22-56], 2 [с.24-56], 3 [20-47], 4 [36-52], 5 [с.18-32].

Додатковий: 2 [с.14-45], 4 [с.23-56], 5 [с.31-53].

Інтернет-джерела: 1-7.

Тема 4. Ділове спілкування у багатокультурному середовищі

Кроскультурні комунікації і фактори, які на них впливають. Взаємозв'язок мови, мислення і культури. Умови ефективної міжкультурної комунікації. Комунікації і міжособистісні відносини. Вербальні та невербальні комунікації і їх особливості в різних країнах. Підвищення ефективності комунікацій. Бізнес-протокол і етикет в глобальному масштабі. Культурний шум.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1 [с.67-92], 2 [с.124-146], 3 [с.80-107], 4 [с.116-152], 5 [с.48-62].

Додатковий: 2 [с.45-65], 3 [с.33-56], 5 [с.41-63].

Інтернет-джерела: 1-7.

Тема 5. Управління переговорним процесом у кроскультурному середовищі

Невербальні способи комунікацій під час ведення переговорів. Ключові елементи невербальної поведінки під час ведення переговорів, їх особливості. Культури експресивні (виразні) та емоційно стримані.

Особливості ведення ділових переговорів в умовах різних культур. Організація підготовки і проведення переговорів з урахуванням поведінкових особливостей в ділових культурах різних країн. Порівняння стилів ведення переговорів. Управління переговорним процесом. Використання діджитал-технологій при підготовці та проведенні переговорів з міжнародними партнерами. Використання можливостей штучного інтелекту для ефективного налагодження партнерських відносин в умовах кроскультурного середовища.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1 [с.117-142], 2 [с. 146-165], 4 [с.161-182], 5 [с.98-115].

Додатковий: 4 [с.45-65], 5 [с.41-63].

Інтернет-джерела: 1-7.

Тема 6. Кроскультурний шок та методи його подолання

Визначення та характеристика поняття «кроскультурний шок». Симптоми і причини виникнення кроскультурного шоку при роботі у мультикультурному середовищі. Фази проходження кроскультурного шоку при роботі у середовищі, відмінному від власного. Золоте правило кроскультурного менеджменту. Культурні бар'єри сприйняття. Шляхи подолання кроскультурного шоку. Психологічні фактори, які потрібні для адаптації в новому культурному бізнес-середовищі.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 5 [с.78-94].

Додатковий: 3 [с.43-56], 5 [с.61-73].

Інтернет-джерела: 1-7.

Тема 7. Формування корпоративної культури підприємства в контексті кроскультурного менеджменту

Національна та корпоративна культури: взаємозумовленість і взаємодія. Рівень, тип економічного розвитку і модель корпоративної культури: проблеми відповідності.

Роль, значення та функції корпоративної культури в контексті кроскультурного менеджменту. Вплив корпоративної культури на стратегію і структуру компанії, моделі організаційної поведінки, управління та лідерства. Підхід Ф. Тромпенаарса і Хемпдена-Тернера до класифікації моделей організаційних (управлінських) культур. Моделі корпоративних культур, їх характерні особливості та порівняльний аналіз. Егалітарне і ієрархічні, формальні і неформальні, орієнтовані на особистість і на результат організаційні культури.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1 [с.164-196], 2 [с.165-186], 3 [с.180-197], 4 [с.136-152].

Додатковий: 2 [с.45-65], 3 [с.33-56], 5 [с.41-63], 8 [с.28-38].

Інтернет-джерела: 1-7.

Тема 8. Мотивація в організаціях: кроскультурний аспект

Принципи побудови міжкультурної взаємодії у кроскультурному колективі. Значимість праці в різних бізнес-культурах. Фактори, що впливають на ставлення до праці, національні особливості. Вплив кроскультурних відмінностей на управління людськими ресурсами: інституційні, культурні, економічні чинники і фактори трудових затрат. Культурна чутливість і кроскультурна компетентність. Вплив гендерних відмінностей на менеджмент міжнародних організацій.

Кроскультурні відмінності у теоріях мотивації. Міжкультурні зіставлення моделей мотивації в різних країнах. Мотивація кроскультурного персоналу. Підходи до підбору, відбору, просування і навчання персоналу в міжнародній фірмі. Компенсаційна політика.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1 [с.152-186], 3 [110-127], 4 [136-142], 5 [с.112-124].

Додатковий: 2 [с.65-87], 3 [с.133-156], 5 [с.47-51], 8 [с.28-38].

Інтернет-джерела: 1-7.

Тема 9. Стили лідерства у різних культурах

Характеристики національних стилів лідерства. Західний і східний варіанти організації влади. Теорії лідерства. Роль лідера в організації в культурному контексті. Прототип лідера в бізнес-середовищі кроскультурного спрямування. Трансформаційний лідер. Лідерство в глобальному контексті. Універсальні атрибути поведінки лідера. Культурні відмінності як передумови у стилях лідерства. Відмінності в уявленнях про статус і лідерство. Фактори, що впливають на ефективність лідерства в різних культурах. Вплив лідера на роботу компанії у різних культурах. Роль лідера у формуванні корпоративного іміджу.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1 [с.12-36], 3 [10-17], 4 [16-42], 5 [с.8-24].

Додатковий: 2 [с.156-165], 3 [с.163-176], 5 [с.47-51], 8 [с.28-38].

Інтернет-джерела 1-7.

Тема 10. Кроскультурні конфлікти і протиріччя в організації

Основні бар'єри на шляху кроскультурних комунікацій. Проблеми кроскультурного спілкування: помилки сприйняття, помилкова інтерпретація, помилкові оцінки в міжкультурному контексті. Розвиток культурної сприйнятливості. Національно-культурна коректність. Етноцентризм, ксенофобія, стереотипи і забобони.

Сутність кроскультурних конфліктів. Методика діагностування джерел кроскультурних конфліктів і протиріч в організації; шляхи запобігання конфліктів. Вивчення міжетнічних відносин і виявлення можливих вогнищ міжетнічної напруженості. Індивідуальні відмінності як основа міжгрупових конфліктів. Структура конфлікту: цінності, відносини, інформація, інтереси. Підходи до вирішення кроскультурних конфліктів.

Симптоми та причини виникнення кроскультурного шоку. Фази і шляхи подолання кроскультурного шоку. Вплив факторів на проходження етапів кроскультурного шоку. Способи ідентифікації проявів кроскультурного шоку у співробітника.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1 [с.207-222], 2 [с. 146-165], 4 [с.161-182], 5 [с.108-125].

Додатковий: 2 [с.156-165], 3 [с.163-176], 5 [с.47-51], 8 [с.28-38].

Інтернет-джерела: 1-7.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний:

1. David C. Thomas, Mark F. Peterson. Cross-Cultural Management: Essential Concepts Fourth Edition. - SAGE Publications, 2017. 336 p.
2. Marie-Joelle Browaeys. Understanding Cross-Cultural Management 3rd Edition. – Pearson, 2016. – 504 p.
3. Martin J. Gannon, Rajnandini K. Pillai. Understanding Global Cultures: Metaphorical Journeys Through 34 Nations, Clusters of Nations, Continents, and Diversity Sixth Edition. SAGE Publications, 2015. 680 p.
4. Richard M. Steers, Luciara Nardon, Carlos J. Sanchez-Runde. Management across Cultures: Developing Global Competencies 3rd Edition. - Cambridge University Press, 2016. 422 p.
5. Тодорова Н.Ю. Кроскультурний менеджмент: навчальний посібник для ВНЗ. Донецьк : ДонНТУ, 2008. 330 с. [Електронний ресурс]. URL: [http://ea.donntu.org:8080/bitstream/123456789/2021/1/CCM_Todoro va.pdf](http://ea.donntu.org:8080/bitstream/123456789/2021/1/CCM_Todoro%20va.pdf)

Додатковий:

1. Duginets G. Methodology of researching global value chains. *Herald of Kyiv national university of trade and economics*. 2016. № 6. С. 17–30.
2. Hofstede G. Culture and organizations: software of the mind. London ; New York : Mc Graw-Hill, 1991. 219 p.
3. Thomas D. Cross-Cultural Management: Essential Concepts / D. Thomas, M. Peterson. Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Inc., 2018. 313 p.
4. Tjosvold D. Cross-Cultural Management: Foundations and Future. London: Routledge, 2017. 192 p.
5. Вешко О.В. Крос-культурний менеджмент як важлива складова реалізації стратегії розвитку підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. № 5. С. 47–51.
6. Жиленко К. Детермінанти глобалізаційних процесів. *Вісник КНТЕУ*. Київ, 2017. № 6(116). С. 5-14.
7. Зубко Т.Л. Міжнародне співробітництво та економічна безпека підприємництва. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2018. №3(98). С. 47–59.

8. Kandahura K. *Cross-cultural conflicts: global dimensions. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. К. : КНТЕУ, 2019. Вип.3. С. 28-38.*
9. Kandahura K. Introduction of creative economy in international relations: aspects of development security / Perevozova I.; Shmygol, N.; Tereshchenko, D. *Journal of Security & Sustainability Issues.* Sep2019, Vol. 9 Issue 1, p139-154. 16p. ISSN 2029-7017/ISSN 2029-7025 (online)
10. Кравченко В.А. Крос-культурний менеджмент в реалізації стратегії розвитку міжнародних компаній. *Науковий вісник Ужгородського університету Серія «Економіка».* 2018. № 1 (51). С.47-52.
11. Ланг Ф.П. Структура "нового суспільства", здатного до цифрової революції. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету : Науково-практич. журнал / Київ. нац. торговельно-економічний ун.-т. Київ, 2018/2. № 4. С. 108-118.*
12. Мельник Т. Інтеграція національних підприємств у міжнародні виробничі мережі / Т. Мельник, Ю. Конрад. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету.* 2017. №5. С. 5-20.
13. Никифорова В.Г. Кроскультурний менеджмент і управління персоналом як складові системи стратегічного управління / В. Г. Никифорова, В. О. Кравченко. *Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць; Одеський національний економічний університет.* Одеса, 2018. № 65 (1). С. 103-118.
14. Терлецька І. Взаємовплив політичної та економічної сфер в умовах глобалізації. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету.* 2017. № 5. С. 49-60.
15. Юхименко П.І. Міжнародний менеджмент. Навч. посіб. / П.І. Юхименко, Л.П. Гацька, М.В. Півторак, В.І. Лобунець та ін. К.: ЦУЛ, 2011.488 с.

Інтернет-джерела:

1. Cross Cultural Management: An International Journal [Електронний ресурс]. URL: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?issn=1352-7606>
2. Cross-Cultural Research Journal [Електронний ресурс]. URL: <http://ccr.sagepub.com/>

3. Intercultural Communication [Електронний ресурс]. URL: <http://www.immi.se/intercultural/>
4. International Journal of Cross Cultural Management [Електронний ресурс]. URL: <http://ccm.sagepub.com>
5. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету [Електронний ресурс]. URL: <http://visnik.knteu.kiev.ua/>
6. Міжнародний науково-практичний журнал «Товари і ринки» [Електронний ресурс]. URL: <http://tr.knteu.kiev.ua/>
7. Науковий журнал «Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право» [Електронний ресурс]. URL: <http://zt.knteu.kiev.ua/>

** - Курсивом позначені джерела, які є наявності в бібліотеці ДТЕУ*